

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

4 Anne ordo & modus sit aliquis persoluendo diuino officio necessarius,
necne

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

Ad tertium denique in quo de dispensatione super hoc vinculo interrogabat. Respondetur obligationem hanc partim esse de iure diuino, partim de iure positivo. Nam in genere quod omnes clerici sacris initiati ad aliquod officium diuinu persoluendum teneantur, ius diuinum est super quo Papa dispensare non potest. Quod autem hoc aut illud dicatur, ius est positium ecclesiasticum, vt statim articulo proximo patebit, super quo adeo Papa, rone id legitima exigente dispensare potest.

ARTICVLVS IIII.

Utrum ordo & modus si aliquis persoluendo diuino officio necessarius.

Postquam visum est quinam sint illi qui diuinum dicere officium tenentur sequitur de alijs tribus circumstantijs, nempe quid, quando, vbi nam de modo articulus subsequens adhibendus est. Et quod quantum ad substantiam nullum sit officium determinatum, arguitur, nam, vt habetur cano. in die. de consecr. distinctio quinta, diuersæ ecclesie & religiones diuersa canunt. Et cano. placuit distinctio. r. z. prohibetur monasteriorum cõsuetudines cum secularium ecclesijs commisceri, nil ergo certi statutum est omnibus necessarium canendum.

Primū argum.

Secūdu.

Secundo. Nec tempora sunt necessaria, quia ordo non est de essentia, vt fere vsus habet clericorum, & ea presbyter. de celebrati Missarum. insinuat, præcipiens vt ruralis sacerdos post matutinum officium p̄sum statim aliarum horarum persoluat, antequam infirmos visitet & in rus exeat non ergo temporalis horarum ordo necessarius est. Immo neque circumstantia loci, quia vbiunque quis officium soluat etiam extra ecclesiam, implet præceptum. In cõtrarium tamen faciunt canones, de his, & placuit, r. distinctio. vbi præcipitur vt idem ordo psallendi secundum metropolitanam ecclesiam ab omnibus teneatur. Et in dicto cap. Dolentes præcipitur deuotio & attentio.

Quinque proposuimus in superiori articulo de horis canonicis disputanda, nempe qui teneantur, ad quid, quando, vbi, & quomodo. Vnde cum primum illic fuerit expeditum, & quintum singularem articulum exigat, superest vt ad presentem quæstionem secundum aliorum numeru tribus conclusionibus respondeamus.

Prima ad orationum substantiam spectans, est. Ex quæ horis canonicis caueda recitandæ statuta sunt, non eadem prorsus in omnibus ecclesijs & religionibus existunt, Radix conclusionis est illa quam articulo proximo tetigimus, videlicet quod etsi pensio officij diuini iure diuino ac naturali præcipiatur, tamen quod hæc aut illa sticantur, ius pontificium est, quæ ideo pro diuersis anni temporibus, pro diuersisque prouincijs, & hominum ingenijs variantur. Vnde cano. in die. de consecr. distinctio quinta, ait Gregorius VII. in tempore paschali tres tantum psalmos totidemque lectiones cantari.

Prima conclud.

Gregor. VII.

Cuius causa intelligenda est duplex aut triplex, scilicet ad recreandos animos à quadragesimali labore, & ad significandum tum dies quibus Christus in sepulchro remansit, tum etiam Resurrectionis lætitiã. Alijs vero festis nouem psalmi cum eodem lectionum numero in p̄festis autem satis sunt lectiones tres.

At monachi nigri duodecim psalmos canunt, & alij octodecim, sed alii toto anni circulo tribus contenti sunt psalmis. Quod, vt illic ait Papa, non ex regala sanctorum patrum, sed ex fastidio & negligentia comprobantur facere. Vnde cap. nouit. distinctio. duo decima idem Pontifex Augustinus Angelorum admonetur ex multis ecclesijs colligere ea satagat quibus ecclesiam illam nouam salubrius instituat. At vero etsi ecclesie non nihil varient, nihilominus lex illa seruanda est quæ eadem distinctio, cano. de his, & cano. placuit constituitur, nempe vt vnus sit psallendi modus secundum morem ecclesie metropolitanæ, atque in religionibus secundum sua cuiusq; statuta. Et quantum nonnullorum opinio sicut possit quisque sequi vsum ecclesie Romanæ, non facile crediderim id singulis personis sine auctoritate Pontificis esse liberum nam quod in cap. nouit, citato admonetur Augustin. Angelorum vt consuetudinem ecclesie Romanæ consular, id intelligitur ad sancendas leges illius nouæ ecclesie, non autem vt eandem quisque licentiam priuatim accipiat. Quare licet nõ prorsus

Lex canonica de psallendis horis.

Non liberu singulis personis sequi vsu Romanum in recitandis horis absque superioris auctoritate.

contra-

Direc-
torij docu-
mentum
nullum
haberi
ris fun-
dament.

contradicere aſum Caietan. ſententia, in-
quientius in ſua Summa non eſſe reatu
mortalem ſolui officium de ſanctis, die
qua deberet deſerui, neque ſolui iuxta ritum
Romanae eccleſiae dum deberet iuxta
monachale inſtitutum haud tamen culpa
omnino caret, nec tam laxè remittenda
ſunt in re eiuſmodi haecnae. Immo de-
bent Antifites & religionum praefecti om-
nino eiuſmodi auſus cohibere, videlicet
ne vllus clericorum aut religioſorum, ali-
ter priuatim officium pendat quam in cho-
ro faceret. Illud namque directorij docu-
mentum, quod qui ad titulum patrimonij
ordinatus eſt, poteſt quod libuerit officium
diuinum ſoluere, nullum habet iuris
fundamentum. Obligat o enim orandi
non naſcitur ſolum ex beneficio, ſed ex cle-
ricatu, & ideo tenetur quiſque & in hoc
quoque matrici eccleſiae ſuae eſſe ſubiectus
niſi dum in alia eccleſia ſacerdotium ob-
tinerit, nam tunc illius more canere, atque
adeo orare debet. Et ſi in pluribus eccle-
ſiis debeat beneficium, illam debet ſequi
cui magis tenetur ſeruire. Fateor equidem
prolixitatem nimiam psalmodum, mole-
ſtiſſimamque precationum inculcationem
aliquarum eccleſiarum ſubditos ſepenu-
mero ab officio illo pacto ſoluendo abſter-
rere, atque adeo in cauſa eſſe vt compen-
dioſius Breuiarium exquirant. Hoc enim
vt libro primo dicebamus, cum primis la-
tores legum animo proſpicere debent, ne
illas leges ferant quas temporis longin-
quitas propter ipſarum intolerantiam
corrodant. Putant enim homines magis
pij quam prudentes bene rei conſulere ſi
psalmos, ad psalmos orationeſque ad oratio-
nes lege accumulent, cum tñ occaſionem po-
tius offerant, vt breuius eiuſmodi orandi
inſtituta pereant. fuit olim ſanctiſſime in-
ſtitutum vt creberrime de tempore pen-
deretur officium, qua ratione totum Pſal-
terium hebdomatim recurrebat. Auſta
tamen poſtmodum ſunt tot viuorum ac
mortuorum ſuffragia, preces, ac litanie,
vt itum iã fuerit ad breuiſſima ſanctorum
feſta excogitanda, adeo vt neque in Qua-
drageſima vel tribus diebus officium de
ſanctiſſimo tempore celebraret, quod
profecto, praefertim inter religioſos, ne-
que ratione ſtudij decorum eſt. In or-
dine autem noſtro ſic conſulimus ſemper
fuit mediocritati, vt officium nobis tem-

poris vſu ſit frequentiſſimum. Per hanc ſi
vera ſunt pendere ea quiſque poteſt, Cui
qua de nuperrimo Breuiario Romano li. Breui-
1. adnotare capimus.

Primum quod ſinis orandi non eſt
Pſalmos addiſcere aut ſacrarum ſcriptu-
ram ſtudium, vt illic habetur ſed laudes
Deo dicere, preceſque fundere. Quae
non ſunt reſponſoria, antiphonaeque &
hymni, atque aliae cautiones aſpernan-
da, quae non ſolum tam longa ſanctorum
patrum ſeries, tanta cum meditatione &
conſultatione pro ſingulorum temporum
rationibus conſtituit, verum & angelicus
chorus caelitus attulit. Enimvero ſit, vt e-
dem loco dicebamus, ciuiliſ legis antiqui-
tas tantum ſit honoris digna, vt niſi vigen-
tiſſima neceſſitate ſit mutanda, multo id
minus permitti debet in factorum legi-
bus & inſtitutis quibus populus ab anti-
quo imbutus eſt. Sed aiunt, Breuiarium il-
lud non eſſe excogitatum, vt publicitus in
eccleſiis cantetur, ſed vt priuatim, quiſque
horarum penſum ſoluat.

Hoc autem obtendiculum multorum
profecto eſt incommodum cauſa. Pri-
mum enim cum clericorum caeſus ex om-
nibus conſtet, ſi ſinguli ſemel illo orandi
modo aſſueverint, facile eum admittent
in publicum. Quod iam in aliqua eccle-
ſia Hispaniae intentatum eſt. Quod Tri-
denti in concilio non ſine marore & ſcan-
dalo fuit auditum, nam cum populus in
quadrageſima & ſancta hebdomada con-
ſueſta officia non audiret, non potuit non
vehementi triſtitia & ſcandalo perturbari.
Et quando hoc exiſteret periculum, vſ-
que iam adeo non canonice eccleſiarum
vſu receptum eſt domi per illud Breui-
arium horas pendere, vt in choro mutui
ſed eant, & vñam tam attentam quam ſe-
culares. Haud enim animaduertunt ſi-
pendia, non vt aſſistant, & duntaxat ſunt
numerus, ſed re vera vt pſallant eiſeſſe
conſtituta.

Nam beneficium, vt ait lex, non da-
tur niſi propter officium. Immo vero to-
tes peruenit vt cauere dedignentur, pa-
rentque ſuae maieltati derogari, ſed capel-
lanis inferioris clauſſis id committunt. Vi-
de quam ſint ſui officij immemores, ego
ipſe ab eorum quibuſpiam rogatus ſum
vtrum debito ſoluendi horas ſatisfaciunt
ſi domi eas non ſoluunt, ſed in choro can-
tando.

tando. Quod profecto audiens, hinc risu, inde moestitia afficiebar. Perspice ergo quanta sit habenda cura ut nemo aliter privatum diuinum officium soluat, quam in choro soluitur. Præterquam quod tres tantum psalmos canere, quod illud habet Breuiariam, ut can. in die supra citato ait Gregorius, ex negligentia nascitur & fastidio diuini officij, contraque sanctissimum antiquissimumque ecclesie morem trium nocturnorum quem r. art. commonstrauimus. Nunc ergo maxime temporis quando hæretici sanctissimum orandi institutum ab ecclesia deturbare contendunt, omni cura & vigilantia esset asserendum, & si qua parte claudicat, instaurandum. Adde quod neque psalmi, ut sunt in eodẽ breuiario per ferias distributi, congruere festiuitatibus satis possunt, quæ in eadem ferias incidere assolent sunt, verbi gratia ferie sextæ tres illi consignati, Deus Deus meus respice in me. Et saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ usque ad animam meam, & in te Domine speraui, designati, utpote qui celebritati passionis accommodantur, quando ergo in eandem feriam festum incidit, aut natiuitatis domini, aut assumptionis beate Virginis, aut aliud quod iocunde celebrandum est, quomodo iidem psalmi accommodabuntur? Item ad completorium ubi certas nocturnas præces contra demonum insidias ecclesia semper cecinit, nihil opus erat singulis ferijs psalmos commutare. Haud enim tanti refert totum psalterium hebdomadatim perlegere, quam orationes temporibus & necessitatibus ecclesie adaptare. Hæc dixerim non quod in cœlum, hoc est in Apostolicam sedem summus honor semper deferendus est, os ponere cognauerim, sed ut alios Antistites inferioris classis admonerim ne pergant in suis ecclesijs nouis horarum ritibus claram conturbare. De officio beate Virginis controuertitur iudem inter Doctores, utrum etiam sit in præcepto eo, quod hæc de re nullum extat ius, sed sola consuetudo. Immo vero si historias consulas, res non est antiqua, sed forte a trecentis hinc annis. Nam ante Bernardi tempora & religionum Mendicantium institutionem non increbuerat tanta virginis deuotio. Quæcirca si coniecturis agere licet, hæc

consuetudo non capit tanquam vim habens præcepti, alias alicubi legeretur, sed ex pietate & deuotione, qua sanctissima Virgo dignissima erat. Atque huius nonnullum iudicium est, quod institutione nostri ordinis iustum est ut urgentes fratres, illic in Dormitorio officium Virginis nocturnum recitando soluant, quod si præceptum esset ecclesiasticum in choro iubetur solui. At vero decursu temporis consuetudo adeo inualuit, ut nullus doctorum aut sanorum patrum negare audeat vim habere præcepti.

Quare neque debuit omnino ab ecclesiastico more abigi, quamuis Breuiarium illud citatum, eiusmodi vinculum dissoluerit. Iam enim clerus adeo sacerdotia ecclesiastica quasi seculari sibi iure possident videlicet quia vel successores a prædecessoribus hereditant, vel propria solertia & pecuniæ dispendio conquirunt, ut vix arbitrentur ad officium teneri sed illud cunctis alijs negotijs posthabentes in dies procurent leuius reddere. De officio autem mortuorum idem est censendum, quamuis mos iste, ut D. Thom. quolib. 6. artic. 8. insinuat, potius introductus est ratione præbendarum quas clerici possident, quam ratione meri ordinis. Ad officium namque animarum postredie festi omnium sanctorum manifestum est omnes clericos in facis teneri, cum sit illius diei proprium, sed ad aliud officium quod secundum diuersarum ecclesiarum consuetudines diuersimode aut dietim aut hebdomadatim soluitur, apparet non teneri, nisi eos qui ex decimis viuunt, puta beneficiatos ut illic censere Sanct. Thom. videretur etiam illos qui in scholis existunt, nam retribuitur pro bonis, quæ mortui ecclesijs reliquerunt. Et ideo in religionibus tenentur singuli clerici secundum sua statuta, ut reor, sub pœna peccati mortalis illud exoluere. Seculares autem clerici, qui nullum ecclesiasticum habent beneficium, non est ita constans ad eiusmodi onus lege cogi, tamen si iam sint sacris mancipati, videantur more teneri ecclesie, cui subduntur.

De Litanijs demum, quæ in profectis diebus nocturno officio adhibentur, bene arbitror censere, qui aiunt eiusmodi consuetudinem non habere vim præcepti. Non enim habent

Officiũ B. Virgini sub præcepto debetur.

De officio mortuorum D. Tho.

De Litanijs nocturno officio adiectis.

Additio auctoris

De officio beate Virginis controuersia.

habent formam vt sint pars diuini officij, sed sunt preces quædam ad sanctos adhibite, qui solutum munus Deo offerunt. Et forte ortum habuerunt inter religiosos propter satisfactoria flagella, quibus tunc vapulabant. Quare iam nunc in ordine nostro sanctum est, vt chorus duntaxat Litanias dicat, qui autem priuatim orant, ab illis dicendis sint absoluti.

Secunda
conclu.

Secundo conclusio. Quamuis in communi adeo sit necessarium officium statis per ecclesiam horis perfolui, vt eius omisso culpa sit mortalis, tamen priuatim temporaria & ordinem mutare licet culpa nonnulla esse possit, non tamen mortalis.

Probatio
prioris
partis
conclu-

Probatio
prioris
partis
conclu-

Suadet
altera
conclu-

Prima conclusionis, pars in de constat quod vt artic. 1. monstratum est, sanctissimi rationibus ecclesia horas publicis dicendis laudibus statuit, & præferim vt sciret populus, quo tempore ad ecclesiam confluere deberet. Quapropter si ordo ille intermitteretur, prægrauem offensam ecclesia pateretur, ex grauitate autem obiecti æstimatur culpa magnitudo, esset ergo mortalis. Vnde Clementi. prima de celebratione Missarum. Graui inquit, cõdiliu, turbatione mouemur, quod nonnullorum rectorum negligentia, & cæc. Quo fit, vt eiusmodi delictum præfectis esset impingendum, atque illis, quibus cura publica incumbit, vt officium diuinum in communi fiat. Vnde ad significandum, quantum ad hoc referat subdit cõdiliu, Sapimus, vt illi ad quos id pertinet &c. Eo infra, vt cathedralibus regularibus, ac collegialibus ecclesijs horis debitis deuote psallatur. Secunda vero pars conclusionis probatur. Nam quod a priuatis personis tempus & ordo mutetur, cum in conspectu populi non fiat, non præse tantum fert absurditatis vt lethalem obducatur maculam, immo vero licet cum sine causa sit, leui saltem culpa non careat tamen aliquando nullam prorsus affert. Qui enim, inquam, absque vlla causa horam constitutam prætermittit, absque dubio saltem venialiter peccat: Nam quod sepe & sapius inculcare non vereor, cum hoc sit proprium clericis munus, illud debet cunctis alijs negotijs anteferre, nempe vt quando in choro canitur, ipse officium soluat, vt cum alijs orare censeatur,

eo vel maxime quod si semel horam legitimam prætermittat, periculum imminet vt vsque ad noctem rem prolatas, & tunc potius murmurando quam orando debitum indigne soluas, quod fœdum est. Quare vt notatur in c. presbyter, de celebratione Missarum, fatius illi est qui impedimentum timet, horas præponere, quam postponere. Igitur cum apud aliquem Summistam legeris horarum ordinem non esse in præcepto, duobus moderaminibus illud a tempera. s. quantum ad eos, qui priuatim erant. Et rursus quod illos sub mortali reatu non obligat. At tamen qui vel ex culpa vel absque illa horam, exempli gratia, primam, aut tertiam, immo etiam nocturnum officium dicere quando debuit, omiserit, si postea occurrat tempus quo potest choro interesse consilius est vt inibi posteriores prius perfoluat, & postea priuatim priores, quam si vt ordinem seruet choro ablit. De ordine præterea missæ inter alias horas meminit Veruecentis, quæ Syluester refert, vt ibi. Missa. s. 6. qui autem ante nocturnum officium puramatinos Psalmos & laudes, Missam celebrat, mortaliter peccat, quod idem Syluester ait omnes Summistas tenere. Et Anton. 3. parte, tit. 13. cap. 4. citat in eadem sententiam Hostiensis, & alios quibus non refragatur. Hoc autem absque vilo iure & rationis fulcramento dictum est. Nec consuetudo censenda vilo pacto est nisi præceptum inuoluere, nam sacrificium Missæ non connumeratur inter canonicas horas, cum tantum sint septem, sed per se antiquitas sua habebant statuta tempora, saltem Missa solemnis, quam maiorem appellant, scilicet diebus festis post tertiam, de consecrat. distinct. 1. canon. nocte, & in profectis post sextam, vt illic canon. solent. & in diebus festis post nonam.

De priuatis autem nihil est cautum, præterquam quod nisi ex privilegio, neque post meridiem celebratur, neque ante lucem, excepta nocte Natalis Domini. Si ergo soluere nocturnum officium sexta aut nona hora diei non est mortale. nescio vnde inferatur, quod celebrare prius Missam sit mortale, quoad quidem distincta sint officia, neque vnum habeat necessarium ordinem ad alterum. Forsan ob consuetudinem, venialis esset culpa, ubi fieri

Explicat
tu cele
bratum
militari
asserit.

Veruecentis
Syluester.

Anton.
Hostiensis.

Non est
morale
culpa
Missam
celebrare
ante
meridiem
nisi
est
causa
soluendi.

fieri posset commode, si non prius nocturnum solueretur officium, nam ob causam aliquam ordinem antequere, nulla est culpa, vnde si illi qui nondum matutinas dixit causa incumbit celi brandi. quia vel prelati præceperit, vel aliquis elemosynam offert vt statim dicat. Imo vero si quis propter morbum aliquem legitimam haberet excusationem soluendi officium diuinum; non video cur non posset sacrum Missæ facere, quamuis neque dixerit neque diciturus esset ceteras horas. De prima autem nullus restat scrupulus. Qui enim in conuentu aut orat. Missam & reliquas ante primam dicere iubentur, melius facient post missæ celebrationem interesse choro ad primam quam illam ante Missam soluere, nisi eos obligare velis vt bis eadem dicant, quod esset ridiculum. Igitur ordo legitimus est, vt diuinum officium suis horis persoluas, priuatim vero Missam, quando fuerit expedientius, quamuis de corum est vt si post primam celebraueris illam prius soluas. Post hæc de loco vbi horæ dicende sunt, tertia conclusio superioris fere inat constituitur. Horæ quidē in communi & solenniter in ecclesia sunt de præcepto celebranda, priuatim vero vbi que dici possunt. Prima pars similiter vt superior nota est, nam templi in hoc ex tructa destinataque sunt vt illic horæ celebrentur, sicut & Missarum solennia. Quare in Clementina tram. de celebratione missæ in ecclesijs iubentur horæ psalli. Nihil tamen obstat quo minus in aulis principum eadem canantur officia, atque alibi ex privilegio, quamuis Missa profecto non deberet domi permitti. De hoc autem alias. Priuatim vero nulla est culpa, vbi iudum modo locus non sit adeo indecens horas pendere. Quamuis Innoc. Host. quos Syluest. verb. hora §. 3. refert, cessant beneficium clericum teneri singulis diebus horas dicere vel audire in ecclesia, nisi iusto impedimento excusetur, alias si in camera dicat debitum, inquit, non reddet. Sed re vera vsque adeo hoc est rigidum, vt non sit tenendum. Veruntamen eatenus Innocentij sententia verum habet, quod qui stipendio ecclesiastico eruitur, quod propter officium ei supeditatur, non debet causas absentia excogitare & fingere, vt ecclesiam suo seruitio de frau-

des, quod tenetur, cuius alimentis viuit. Alioqui iniustitiam committere, immo tam aperte hac parte posset esse iniustus, vt ad restitutionem teneretur.

Nihilominus tamen etiam illi qui priuatim diuinum officium canonicè soluit, curare debent vt si non in ecclesia, saltem domi oratorium habeant pro sua facultate destinatum, vbi attente & deuote tam egregium religionis officium Deo valeat exhibere. Nā illud in foro aut in uicis more aliorum negotiorum secularium præstare, præterquam quod attentioni impedimentum obicitur, non habet illam honestatem, quam res pro sua dignitate despicit. Adde, q. locis indecentibus, vt ubi profana sunt, & inter componandum, & dum naturæ ceditur, esse non potest absq. culpa. Quare multo est cōgruentius, tempus orandi differre, quam illis locis aut temporibus orare.

Argumenta igitur in initio quæstionis obiecta, soluta restant.

ARTICVLVS V.

Vtrum ad soluendum canonicè diuinum officium requiratur attentio.

Quintum denique circa orationem meditandum est orandi modus, qui in deuotione attentioneque adhibenda positus est. Arguitur ergo, quod huiusmodi attentio sit per totum officium necessaria. Oportet enim, ait redemptor Ioannis & cum Deus spiritus sit, vt ij qui adorant eum, in spiritu & veritate id faciant, quare oratio dicitur ascensus intellectus in Deum, vbi autem non est attentio, neque spiritus adest quo in Deum conscendi possit, ergo illa est semper necessaria. Secundo arguitur. Orationi, quippe q. actus religionis existit, necessarium est vt omni careat peccati macula, qui aut absque attentione Deum aliquid oraret, potius eum deridere appareret, quam honorare. Cuius exemplum Basilius in libro de uita pfecta, c. 2. a principe humano de promit. Attentione enim, inquit, orati in primis opus est, nam si ante principem consistat, negligentius te habedo minime audiendo, minime respondendo, minime quo-

Diuina preces loco honesto p. soluend.

Primum argum.

Secundū.

Basilius.

h. 1000.

Melius est. post missam celebrationem, choro inter esse ad primam quam illam ante solvere.

Tertia conclusio.

Probō.

Innoc. Hostiæ. Syluest.